

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

Europa i Hrvatska

Split, 27.1.2014.

Milivoj Dretar

Osnovna škola “Petar Zrinski” Jalžabet

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

Kronologija?

HOLOKAUST?

ŠOA?

GENOCID!

NACIZAM, FAŠIZAM, USTAŠE

LOGORI?

“konačno rješenje”

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

30.1.1933. A. Hitler postao njemački kancelar

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

1936.

- 3. ožujka zabranjen rad liječnicima židovskog porijekla u njemačkim institucijama.
- 17. lipnja Heinrich Himmler, zapovjednik SS postrojbi, imenovan za šefa GESTAPO-a.
- 12. srpnja otvoren logor Sachsenhausen. Funkcionirao je sve do kraja rata.
- U kolovozu održane XI. Olimpijske igre u Berlinu. Sa 89 osvojenih medalja najuspješnija nacija bili su Nijemci. No najveća zvijezda Igara bio je Amerikanac Jessie Owens, četverostruki olimpijki pobjednik u atletici, radi čega je Hitler odustao od čestitanja pobjednicima.
- 25. listopada Hitler i Mussolini sklapaju savez o vojnoj i političkoj suradnji, poznatiji kao Osovina Rim-Berlin. Kasnije će se taj sporazum preimenovati u Trojni pakt (s Japanom) kojem će pristupiti i druge države: Mađarska, Rumunjska, Slovačka, Bugarska.

1937.

- 15. srpnja formiran logor Buchenwald. U logor su dopremani ljudi iz svih krajeva Europe: Židovi, Poljaci, Romi, Jehovini svjedoci, homoseksualci, invalidi i mentalni bolesnici, kriminalci. Logoraši su bili prisiljeni raditi kao robovska snaga.

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

1938.

- 13. ožujka Nijemci pripojili Austriju – Anschluss. Svi rasni zakoni počinju se primjenjivati i u austrijskim zemljama.
- 6. srpnja održana međunarodna konferencija u Evianu (Francuska). Većina država odbila prihvatiti židovske izbjeglice.
- 30. rujna odlukama Konferencije u Münchenu, Nijemcima pripala Sudetska oblast u Čehoslovačkoj. Slovačka se osamostalila, a narednih mjeseci Hitler proglašava protektorat nad Češkom i Moravskom čime ustvari pripaja cijelu Češku.
- 5. listopada Njemačka označava sve putovnice njemačkih Židova s velikim slovom „J“.
- U noći 9./10. studenog u većim njemačkim gradovima došlo do masovnog razbijanja židovskih trgovina, uništavanja imovine, demoliranja i spaljivanja sinagoga. 30.000 Židova poslano u logore, 91 ubijen na licu mjesta. Događaj ostao upamćen kao Kristalna noć (*Kristallnacht*).
- 15. studenog zabranjeno židovskoj djeci da pohađaju njemačke škole.

Zadatak: promotri plakat Olimpijskih igara 1936., a zatim fotografiju J. Owensa.

Prisjeti se početaka Olimpijskih igara.

**Tko se natjecao u njima?
U kojim su se sportovima natjecali stari Grci?
Kako izgleda plakat?
Tko je bio J. Owens?
Zašto mu Hitler nije čestitao na pobjedi?**

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

Europa 1941.

Hrvatska 1941.

Zadaci:

- Uz pomoć interneta potraži tekstove Nirnberških zakona te rasne odredbe u NDH
- Protiv koga su usmjerene te odredbe?
- Zašto su Židovi smetali nacistima, a zašto ustašama?
- Da li su se te odredbe stvarno i poštivale?
- Da si živio/la u doba donošenja tih odredbi da li bi ih se i ti pridržavao/la?

Zadatak

Usporedi biografske podatke A. Hitlera i A. Pavelića

**Koristeći papir u boji i bojicu izradi židovske znakove!
Kako bi se osjećao/la noseći ih? Što bi ti drugi rekli?**

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

1942.

- 20. siječnja organizirana Wansee konferencija kod Berlina – nacistički dužnosnici odlučili o bržoj provedbi „konačnog rješenja“.
- Tokom ožujka više od 100.000 Židova iz Francuske i Slovačke poslano u Auschwitz. Tokom sljedećih mjeseci u logore pristižu konvoji nizozemskih, poljskih, hrvatskih, norveških, njemačkih Židova.

1942.

- Početkom siječnja započele deportacije više tisuća Židova iz Zagreba i ostalih krajeva sjeverozapadne Hrvatske u Jasenovac i Staru Gradišku. Nastavlja se s formiranjem sabirnih logora: Sisak, Bakar, Kraljevica, Rab, Dubrovnik. Tijekom ljeta, više konvoja žene i djece iz logora Lobor-grad upućeno u njemački logor smrti Auschwitz gdje su svi stradali. Više stotina žena umire od zlostavljanja i epidemija tifusa u logoru Đakovu.
- Iz Ludbrega odvedeno preko 60 Židova u Jasenovac. Većina ubijena odmah na Gradini. Najmanja židovska općina time je prestala postojati.

- ❑ Uz pomoć interneta potraži dokument s Wannsee konferencije u kojem piše koliko je gdje živjelo Židova!
- ❑ U kojoj je europskoj državi bilo najmanje Židova?
- ❑ U kojem je hrvatskom gradu bilo najmanje Židova?
- ❑ Zašto je nacistima/ustašama bilo važno uništiti i te najmanje zajednice?

Židovi u banovini Hrvatskoj 1931
Jews in Croatia 1931

Broj Židova u gradovima
No. of Jews in towns

- manje od 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 400
- 400 - 1000
- više od 1000

autor: Carmen Brčić

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

1943.

- 18. siječnja dolazi do prvog otpora u Varšavskom getu. U travnju dolazi do ustanka u getu tijekom kojeg je poginulo 7000 Židova, a nakon jednomjesečne borbe 42000 preostalih Židova odvedeno je u logore. U nekim logorima dolazi do masovnog bijega logoraša.
- 29. siječnja izdana zapovijed za hapšenjem i deportacijom svih Roma.
- Od kolovoza započinje eksterminacija logora Treblinka. Nacisti ubijaju posljednje logoraše, a logorske zgrade uništavaju i na mjestu logora zasađuju šumu. Procjenjuje se da je tu ubijeno oko 850.000 logoraša, većinom poljskih Židova.
- U listopadu Danci hrabro vrše misiju spašavanja – brodovima prebacuju 7200 Židova u neutralnu Švedsku.

1943.

- Početkom ožujka zagrebački nadbiskup Štepinac upućuje pismo Paveliću u kojem prosvjeduje zbog popisa "nearijevaca". Više puta se suprotstavio rasističkoj politici NDH.
- U srpnju partizani zauzimaju kaznionicu u Lepoglavi te oslobađaju stotinjak zatvorenika koji se pridružuju NOV-i. Po ponovnom zauzimanju, ustaše kaznionicu pretvaraju u logor kroz koji je prošlo oko 5000 logoraša.
- Po kapitulaciji Italije 8. rujna, oslobođen logor Kampor na Rabu. Logoraši su sami razoružali stražare te formirali Rapsku brigadu s Židovskim bataljunom koji se sastojao od 244 borca. Nakon iskrcavanja na obalu, borci Židovskog bataljuna se priključuju partizanima. Dio Židova evakuiran u južnu Italiju i zbjeg El Shatt (Egipat). Manji dio preostalih logoraša s Raba završio u Auschwitzu.

Zadatak!

- ❑ Pokušaj saznati da li je bio moguć bijeg iz logora. Zašto je broj odbjeglih logoraša bio tako mali?

Zašto se logoraši nisu pobunili, iako su bili brojniji od stražara?

- ❑ Tko je pomagao logorašima?
- ❑ Navedi primjere spašavanja Židova od nežidova!
- ❑ Kako se nazivaju osobe koje su spasile Židove i poslije odlikovane od Države Izrael?

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

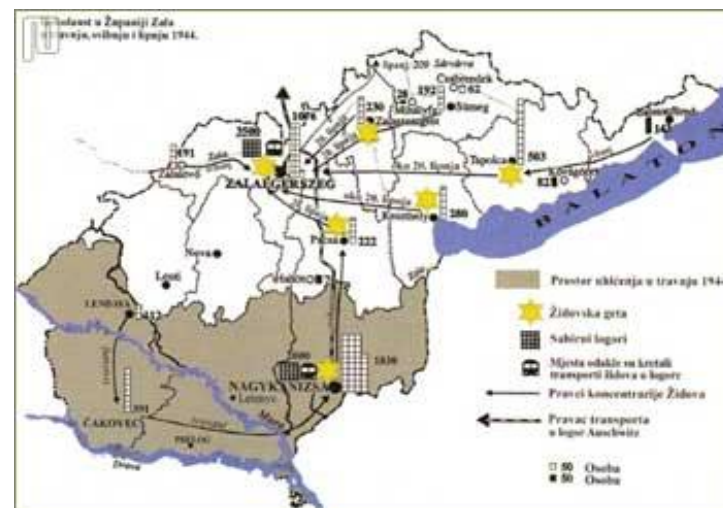
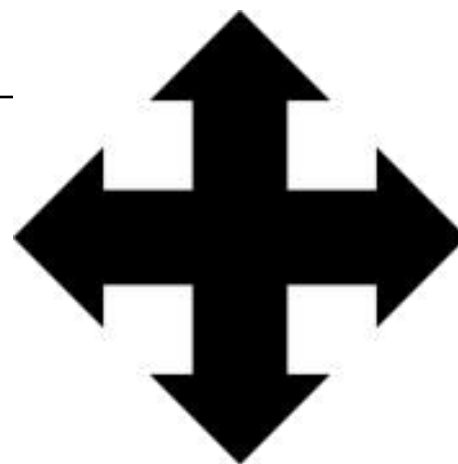
1944.

- ❑ **19. ožujka Nijemci okupiraju Mađarsku. Počeo progon 700.000 Židova. Većina deportirana u Auschwitz.**
- ❑ **Tokom ljeta Auschwitz-Birkenau doseže svoj vrhunac u ubojstvima – u jednom danu ubijeno i kremirano 9.000 logoraša. U listopadu prestalo korištenje plinskih komora.**
- ❑ **4. kolovoza uhapšena obitelj Frank u Nizozemskoj. Poslani su u Auschwitz, a odatle u Bergen-Belsen. Rat preživio samo Otto Frank koji je poslije rata objavio dnevnik svoje kćeri Anne.**
- ❑ **8. studenog nacisti prisiljavaju 25.000 mađarskih Židova na dug marš u logor Mauthausen.**

- ❑ **Početkom siječnja njemački vojnici miniraju veliku riječku sinagogu i deportiraju riječke i istarske Židova u logore smrti. Okupacijom Mađarske započinju hapšenja i deportacije Židova u Međimurju i Baranji koji su do tada bili pod mađarskom okupacijom. Židovi koncentrirani u sabirnim logorima u Nagykanizsy, Zalaegerszoku i drugim mjestima odakle su deportirani većinom u Auschwitz.**
- ❑ **U ožujku nekoliko stotina Židova iz Splita odvedeno u Jasenovac.**
- ❑ **Tokom proljeća u Hrvatskom zagorju i na Kralniku nalazi se mala skupina židovskih padobranaca – njihov cilj je bio ući i Mađarsku i pomagati Židovima. Ekspedicija nije uspjela, a Hana Seneš je uhvaćena od mađarskih stražara. Krajem 1944. osuđena je na smrt i pogubljena.**
- ❑ **Potkraj godine u Jasenovcu se pod zapovjedništvom Maksa Luburića provodi novi krug masovnih ubijanja logoraša. Zatočenici su odvođeni na Gradinu ili Granik gdje su ubijani i bacani u Savu.**

Zadatak:

- Dobro promotri simbol na slici. Na što te podsjeća? Znaš li tko se služio tim znakom?
- Na koji je način njemačka okupacija Mađarske povezana s međimurskim Židovima?
- Kamo su odvedeni međimurski Židovi?

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

1945.

- **18. siječnja** nacisti evakuiraju Auschwitz, 9 dana kasnije u logor ulazi sovjetska vojska i oslobađaju preostale logoraše.
- **15. travnja** Britanci oslobađaju Bergen-Belzen, a 29.4. Amerikanci Dachau.
- **30. travnja** Hitler počinio samubojstvo, a 7. svibnja Nijemci potpisuju kapitulaciju.
- **20. studenog** započela suđenja ratnim zločincima u Nürnbergu.
- **Po savezničkom bombardiranju, a pred dolazak partizanskih snaga, zapovjednik Maks Luburić naređuje likvidaciju logora Jasenovac. U noći 21./22. travnja ustaški stražari likvidiraju posljednje skupine logoraša i uništavaju logorske zgrade. Dio logoraša pokušava proboj iz logora, od njih 600 oslobodilo se samo 106. Nekoliko dana kasnije u ostatke logora ulaze partizanske postrojbe. Započinje sustavno istraživanje o žrtvama fašističkog terora.**
- **Zadnjih dana u travnju, ustaški stražari ubijaju preostale zatočenike u logoru Lepoglava, tijela bacaju u bunar i na ostala mjesta u neposrednoj blizini logora. Manji dio logoraša (većinom Hrvati) pušteno kućama.**
- **Pavelić i njegovi suradnici napuštaju Zagreb i bježe prema Austriji, a kasnije u druge države.**
- **8. svibnja partizani ulaze u Zagreb. Postrojbe NDH, povlačeći se prema Austriji, vode borbe s partizanima. 15. svibnja predaju se na Bleibuškom polju. Manji otpor potrajao do kraja svibnja.**

Zadaci:

- Što je “marš smrti”?
- U udžbeniku pročitaj tekst o tome kako su saveznički vojnici 1945. došli u logor. Što su zatekli?
- Što se dogodilo s fašističkim vođama (Hitlerom, Himmlerom, Mussolinijem, Quislingom)?
- Jesu li svi zločinci izvedeni pred lice pravde?
- U kojim su gradovima organizirana suđenja za ratne zločine?
- Kako su u ustaše pokušali sakriti tragove zločina?
- Što se 22. travnja 1945. zbilo u Jasenovcu?
- Tko je oslobodio zemlju od fašista?
- Kamo su pobjegli A. Pavelić, M. Luburić, A. Artuković i što se s njima bilo?
- Jesu li svi zločinci izvedeni pred lice pravde?

KRONOLOGIJA HOLOKAUSTA

K

R

A

J

Hvala!